

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

לבתי ספר דתיים

יחידת לימוד משלימה ל-2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעותיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
- פרק ראשון — סיפורת (סיפור חסידי, סיפור קצר), דרמה ומונודרמה, קריאה מונחית
- פרק שני — שירה (פיוט, שירת ימי הביניים, השירה העברית במאה ה-20)
- 34 נקודות — (17x2) — 66 נקודות — (33x2) — 100 נקודות — סה"כ
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה. (2) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי, לפי בחירת התלמיד.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) חובה לצרף למחברת הבחינה שתי רשימות: (א) רשימת היצירות שנלמדו ביחידה הבסיסית. (ב) רשימת היצירות שנלמדו ביחידה זו. (2) אין להדגים בתשובות שונות על פי אותה יצירה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון – סיפורת (סיפור חסידי, סיפור קצר), דרמה ומונודרמה,

קריאה מונחית (66 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-9 (לכל שאלה – 33 נקודות).

סיפור חסידי

ענה על שני הסעיפים א-ב.

1. א. תאר את התהליך הרוחני או הנפשי שעבר הגיבור בסיפור החסידי שלמדת ("אוצר תחת הגשר" או "האיש שנותר בשדה" או "מעשה באינדיק"), והסבר מה הבין הגיבור בעקבות התהליך שעבר. (20 נקודות)
- ב. על פי הסיפור החסידי שלמדת, הסבר והדגם מאפיין אחד של סיפורים חסידיים (בתשובתך אל תכתוב על המסר של הסיפור). (13 נקודות)

שים לב: אין להדגים בתשובות שונות על פי אותה יצירה.

סיפור קצר

2. שברירים / דבורה בארון

ענה על שני הסעיפים א-ב.

- א. תאר את הקשיים של הדמות המרכזית בסיפור "שברירים", והסבר את הסיבות לקשיים אלה. (15 נקודות)
- ב. הסבר כיצד הדמות המרכזית בסיפור מתמודדת עם הקשיים שלה, ותאר מוטיב אחד בסיפור המשקף את ההתמודדות שלה. (18 נקודות)

3. סיפור קצר (בלי "שברירים")

בסיפור הקצר יש כמה דרכים לאפיון דמויות: התיאור הפיזי שלהן, הדברים שהן אומרות, מעשיהן, מחשבותיהן ורגשותיהן, ואף תיאורי סביבה ונוף, סמלים ומוטיבים. הסבר והדגם שתיים מן הדרכים האלה על פי אחד מן הסיפורים הקצרים שלמדת.

דרמה

4. אנטיגונה / סופוקלס

ענה על שני הסעיפים א-ב.

- א. תאר את המפגשים בין אנטיגונה לבין איסמנה ובין אנטיגונה לבין קראון. האם השפיעו מפגשים אלה על התנהגותה של אנטיגונה? הסבר והדגם את דברך. (20 נקודות)
- ב. האם בסיום המחזה חל שינוי בהתנהגות של אנטיגונה? הסבר והדגם את דברך. (13 נקודות)

5. בית בובות / הנריק איבסן

ענה על שני הסעיפים א-ב.

- א. תאר את מערכת היחסים בין נורה לבין בעלה. הבא מן המחזה שתי דוגמאות שבהן מערכת יחסים זו באה לידי ביטוי. (20 נקודות)
- ב. בחר במוטיב או בסמל מן המחזה, והסבר כיצד הוא ממחיש את מערכת היחסים בין נורה לבין בעלה. (13 נקודות)

6. ביקור הגברת הזקנה / פרדריק דירנמט

הכוח של הכסף הוא אחד מן הנושאים המרכזיים במחזה ביקור הגברת הזקנה. הסבר והדגם קביעה זו. בסס את תשובתך על שלוש סצנות מן המחזה.

מונודרמה

7. לרקוד עם אבא / איציק ויינגרטן

תאר את סיום המונודרמה לרקוד עם אבא, והסבר מה מסמל סיום זה.

8. אחת זקנה / נאוה סמל

לפניך משפט שחנה אומרת לתלמידים כאשר היא מספרת להם על העבר שלה. קרא אותו וענה

על השאלה שאחריו:

"אין מה לעשות. בין החיים לחלום עובר נהר גדול".

כיצד משפט זה משקף את חייה של חנה בעבר ובהווה? הסבר והדגם את דבריך.

קריאה מונחית

9. ענה על שני הסעיפים א-ב.

ביצירות רבות הדמויות חוות חוויות שמשנות את חייהן.

א. בחר בדמות אחת או בשתי דמויות ותאר שתי חוויות ששינו את חייהן (שתי חוויות לדמות

אחת או חוויה לכל דמות). (18 נקודות)

ב. הסבר את השפעת החוויות על החיים ועל העולם הפנימי של הדמות או הדמויות שבחרת.

(15 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

פרק שני — שירה (פיוט, שירת ימי הביניים, השירה העברית במאה ה-20) (34 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 10-15 (לכל שאלה — 17 נקודות).

פיוט

10. קרא את הפיוט שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לכה דודי / ר' שלמה הלוי אלקבץ

התעוררי התעוררי
כי בא אורח קומי אורי
עורי עורי שיר דברי
כבוד ה' עליך נגלה.

לא תבושי ולא תכלמי
מה תשתוּחחי ומה תתחמי
בך יחסו עניי עמי
ונבנתה עיר על תלה.

והיו למשפה שאסיד
ורחקו כל מבלעיך
ישיש עליך אלהיך
כמשוש חתן על כלה.

ימין ושמאל תפריצי
ואת ה' תעריצי
על יד איש בן פריצי
ונשמחה ונגילה.

בואי בשלום עטרת בעלה
גם בשמחה ובצהלה
תוך אמוני עם סגלה
בואי כלה בואי כלה.

לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה.
לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה.

שמור וזכור בדבור אחד
השמיענו אל המיחד
ה' אחד ושמו אחד
לשם ולתפארת ולתהלה.

לקראת שבת לכו ונלכה
כי היא מקור הברכה
מראש מקדם נסוכה
סוף מעשה במחשבה תחלה.

מקדש מלך עיר מלויכה
קומי צאי מתוך ההפכה
רב לך שבת בעמק הבקא
ותוא נחמל עליך חמלה.

התגערי מעפר קומי
לבשי בגדי תפארתך עמי
על יד בן ישי בית הלחמי
קרבה אל נפשי גאלה.

בפיוט "לכה דודי" מתואר קשר של אהבה בין עם ישראל ובין הקב"ה.

תאר קשר זה, והסבר אמצעי אמנותי אחד המסייע בעיצוב קשר זה.

שירת ימי הביניים

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כְּתִיבְתָּךְ מִהֲדָרְתָּ / שְׁמוּאֵל הַנָּגִיד

כְּתִיבְתָּךְ מִהֲדָרְתָּ / כְּבָרְקֶת מְסֻדָּרְתָּ,
וְטוֹרִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל / כְּמוֹ רִקְמָה בְּאֲדָרְתָּ,
וְנִחְמָדִים לְעֵינַיִם / כְּמוֹ פָּנֵי מְבֻכָּרְתָּ,
וְרִיחָמוֹ כְּרִיחַ מוֹר / עָלֵי כָלָה מְקֻשָּׁרְתָּ.
5 כְּתֹב וְקִרָא וְשִׁים לְבָךְ / לְדַת אֶרֶץ וְכַפָּרְתָּ,
וְאַם תּוֹסִיף – לֵךְ אוֹסִיף / מְחִיר הַרְבֵּה וּמִשְׁכָּרְתָּ.
יְהוֹסֵף, אִם כְּתִבְתָּמוֹ / בְּעֵט בְּרוֹל בְּאַנְרָת –
מְכַתֵּב אֶת וְחֲרוֹת עַל / כְּבֹדִי, לֹא בִיתְרָתָּ,
וְלֵךְ אֶהְבָּה לְקִיר לְבִי / וּמוֹרְשֵׁי מִחְבָּרְתָּ
10 וְתוֹכְחָתִי מִגְלָה לְךָ / וְאַהֲבָתִי מְסֻתָּרְתָּ.

כיצד באה לידי ביטוי בשיר ההתפעלות של האב מן הכתיבה של בנו? הסבר והדגם את דבריך.
בתשובתך ציין אמצעי אמנותי אחד המתאר את כתיבתו של הבן.

/המשך בעמוד 7/

השירה העברית במאה ה־20

ארץ־ישראל וירושלים

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

גלות / בלפור חקק

סְבִי הָיָה לֹא בְּגִדֵי כְּהֻנָּה שְׁקוּפִים
וְרִקְמָה לֹא אָמוּ בְּדֶשׁ הַכְּתָנֹת
הַתְּכָלָה פָּסִי זָהָב יָפִים.
וְחִקְקָה לֹא אֶת שְׁמוֹ בְּעֶנְג
בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל כֶּסֶף, אוֹר מְזָקָה.
סָבָא שְׁלִי, מוֹרֵד בֶּן רִפְאֵל חִקְקָה.

וְעָלָה סְבִי כְּאַבְרָהָם מְאוֹר
מְאוֹתָה אֶרֶץ עַל פִּי אוֹתוֹ דְּבוֹר.
עָלָה עָלָה אֶל אוֹתָהּ אֲדַמַּת מוֹלָדָתָה.
וְלֹא הָיְתָה
לֹא עוֹד הַכְּתָנֹת הַנְּחֻמָּדָת.
וְאַבְדָּה לֹא שְׁרָרְתָּ
וְאַבֵּל נָגָה פָּנָיו
וְנִשְׁחַת הַכֶּסֶף
וְנִשְׁחַט הַזָּהָב.
וּבִשְׁנָקִים רַכֵּל סְבִי מְכַר אֶת אוֹצְרוֹתָיו
בְּגָדִים בָּלִים, מְרַכֵּלֶת אֶכְזָב
לְשׁוֹנוֹ כְּבֻדָּה, נִבְיָא נֶעְזָב.

סָבָא שְׁלִי מֶלֶךְ עֲצוּב.
נִוְלַד בְּבִגְדֵי מְשִׁי וְרִקְמָה בְּגִדֵי תְּמִדוֹת.
וּכְאֲשֶׁר גָּלָה אֶל אֶרֶץ
נִשְׁחַתוּ בְּגָדָיו נִשְׁחַת הוֹדוֹ.
רַק בְּמוֹתוֹ הִלְבִּישׁוּהוּ תְּכָרִיךְ פְּעֻטָּרֶת
טְלִית שְׁקִיבֵל מְאֻבָּיו טְלִית יְרֻשָּׁה
חִקְקָה תְּכָלֶת אוֹתִיּוֹת שֶׁל קֶדְשָׁה.

וְלֹאֲרֶךְ הַטְּלִית דְּמִיתִי לְרֹאוֹת
פָּסִי זָהָב יָפִים. אוֹר מְזָקָה.
סָבָא שְׁלִי. מוֹרֵד בֶּן רִפְאֵל חִקְקָה.

בשיר מתואר משבר העלייה של הסב מנקודת המבט של הדובר.

הסבר והדגם קביעה זו. בתשובתך תאר גם שני אמצעים אמנותיים התורמים לעיצוב המשבר.

/המשך בעמוד 8/

ארספואטיקה

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אַחַדִּים אוֹהֲבִים שִׁירָה / ויסלבה שימבורסקה
תרגום: רפי וייכרט

— אַחַדִּים —

זאת אוֹמַרְתָּ שְׁלֹא כָלֵם.
אֶפְלוּ לֹא הִרְבַּ אֶלָּא הַמַּעוּט.
כָּלִי לְהִבִּיא בְּחֶשְׁבוֹן אֶת בְּתִי-הַסֶּפֶר, שֶׁשָּׁם מְכַרְּחִים,
וְאֵת הַמְּשׁוֹרְרִים עֲצָמָם,
אֲנָשִׁים אֵלֶּה הֵם שְׁנִים לְאַלְף.

— אוֹהֲבִים —

אֵךְ אֶפְשָׁר לְאַהֵב גַּם מֶרֶק עוֹף עִם אֶטְרִיּוֹת,
אוֹהֲבִים גַּם מַחְמָאוֹת וְצָבֵעַ תְּכֵלֶת,
אוֹהֲבִים צָעִיף יֶשֶׁן,
אוֹהֲבִים לַעֲמֹד עַל שְׁלֵהֶם,
אוֹהֲבִים לְלִטֹף כָּלֵב.

— שִׁירָה —

אָבֵל מֶה זֹאת בְּעֵצָם שִׁירָה.
לֹא אַחַת נִתְּנָה לְכֹךְ
תְּשׁוּבָה רְעוּפָה.
וְאֵנִי אֵינְנִי יוֹדַעַת וְאֵינְנִי יוֹדַעַת וְנֶאֱחָזֶת בָּזָה
בְּמַעֲקָה גּוֹאֵל.

הסבר את הקשר בין כותרת השיר ובין תוכנו, ותאר את היחס של הדוברת לשירה על פי שיר זה.

/המשך בעמוד 9/

אדם וזהותו

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

דברי רקע ראשוניים / ארז ביטון

אָמִי אָמִי

מִכְפָּר הַשִּׁיחִים הִירָקִים בִּירֶק אַחֵר.
מִקֵּץ הַצִּפְרִים הַמְחִיבוֹת חֶלֶב מְתוֹק מִכָּל מְתוֹק,
מַעֲרֵשׁ זְמִירֵי אֶלֶף לֵילָה וְעוֹד לֵילָה.

אָמִי אָמִי

שֶׁהֲרִיחָה רָעוֹת
בְּאֶצְבָּעוֹת צִרְדּוֹת
בְּהִלָּקְאוֹת חֹזָה
וּבִשֵּׁם כָּל הָאֲמָהוֹת.

אָבִי אָבִי

אֲשֶׁר עָסַק בְּעוֹלָמוֹת
אֲשֶׁר קִדַּשׁ שְׁבֻתוֹת בְּעֶרְאֵק נָקִי
אֲשֶׁר הָיָה בְּקִי מֵאִין כְּמוֹהוּ
בְּהִלָּכוֹת בֵּית כְּנָסֶת.

אָנִי אָנִי

שֶׁהֲרִחַקְתִּי עֲצָמִי
הֲרַחֵק אֶל תּוֹךְ לְבִי
שֶׁכְּשֶׁהִכֵּל הָיוּ יָשָׁנִים
הָיִיתִי מִשְׁנֹן
הֲרַחֵק אֶל תּוֹךְ לְבִי
מִסּוֹת קִטְנוֹת שֶׁל בֶּן
בִּיהוּדִית
מְרוֹקָאִית.

בשיר "דברי רקע ראשוניים" יש כמה מילים חוזרות.

הסבר את תפקיד החזרה בשיר זה, והדגם באמצעות שתי מילים חוזרות.

זוגיות ואהבה

15. לפניך שיר ב (המתחיל במילים: "נפרדנו כך") מתוך מחזור השירים: שירי אהב"ה מאת לאה גולדברג. קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

נִפְרַדְנוּ כָּךְ. הֵיטֵב, הֵיטֵב חָרָה לִי.
הָעֶרְפֶּל בִּינִינוּ כְּחוֹמָה.
זֹאת הַטָּפָה שֶׁעַל יָדֶי נִוְתָּרָה לִי
טַפַּת סֶגְרִיר וְדַאי הִיא, לֹא דְמָעָה.

לְדוֹר הַזֶּה הַבְּכִי הוּא כְּלָמָה,
הוּא לֹא יִכְבֶּה עַל אֶהְבָּה גּוֹסֶסֶת.
בְּיוֹם הַדִּין וּבְלִילוֹת הַחֶסֶד
אֶדִּישׁ וְגַא הוּא לֹא יוֹרִיד דְמָעָה.

נִפְרַדְנוּ כָּךְ. הָרַחֹב הָמָה, הָמָה.
דְּחַפְנִי אִיזָה הַלֵּךְ, וּמִנְגֵּד
הָעֶרְפֶּל תְּלוּי כְּהִינוּמָה.

מֵאֵין בְּלִבִּי חֶדְוָה חוֹגֶגֶת?
אוֹלֵי, בְּכָל זֹאת, זוֹ הִיְתָה דְמָעָה.

הדוברת בשיר מתמודדת עם כאב הפרדה מאהובה.

ציין והסבר שני אמצעים אמנותיים המתארים את ההתמודדות שלה עם הכאב.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך